

ข้อบังคับ

การประชุมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

พ.ศ. ๒๕๓๔

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๖ แห่งธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๕๓๔ สภานิติบัญญัติแห่งชาติตราข้อบังคับการประชุมของสภาขึ้นไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ข้อบังคับนี้เรียกว่า “ข้อบังคับการประชุมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๔”

ข้อ ๒ ข้อบังคับนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติมีมติให้ประกาศใช้เป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติรักษาการตามข้อบังคับนี้ และมีอำนาจวางระเบียบเพื่อปฏิบัติการตามข้อบังคับนี้

หมวด ๑

การเลือกประธานและรองประธานสภา

ข้อ ๔ ในการเลือกประธานสภา สมาชิกแต่ละคนมีสิทธิเสนอชื่อสมาชิกได้หนึ่งชื่อ การเสนอนั้นต้องมีสมาชิกรับรองไม่น้อยกว่าห้าคน ถ้ามีการเสนอชื่อใดเพียงชื่อเดียว ให้ถือว่าผู้นั้นได้รับเลือก ถ้ามีการเสนอชื่อหลายชื่อ ก็ให้มีการลงคะแนนเลือก โดยการเขียนชื่อบนแผ่นกระดาษใส่ซองที่เจ้าหน้าที่จัดให้ ใส่ลงในภาชนะที่จัดไว้เพื่อ

การนั้น ในการออกเสียงลงคะแนน ให้เรียกสมาชิกตามลำดับอักษรชื่อ
ให้ออกเสียงลงคะแนนเป็นรายคน ในการตรวจนับคะแนน ให้ประธาน
ของที่ประชุมเชิญสมาชิกไม่น้อยกว่าห้าคนเป็นผู้ตรวจนับ ผู้ใดคะแนน
สูงสุดเป็นผู้ได้รับเลือก ถ้าได้คะแนนสูงสุดเท่ากันหลายชื่อ ให้เลือกใหม่
เฉพาะชื่อที่ได้คะแนนเท่ากัน แต่ถ้าคะแนนสูงสุดเท่ากันอีก ก็ให้ใช้วิธี
จับสลาก

ให้ประธานประกาศชื่อผู้ได้รับเลือกต่อที่ประชุม

ข้อ ๕ ในการเลือกรองประธานสภาให้นำความในข้อ ๔ มาใช้
บังคับโดยอนุโลม

ในกรณีที่สภามีมติให้รับรองประธานสภาหลายคน ให้เลือกรอง
ประธานสภาคนใดหนึ่งก่อนแล้วจึงเลือกรองประธานสภาคนต่อไป

ข้อ ๖ เมื่อได้เลือกประธานและรองประธานสภาแล้ว ให้เลขาธิการ
รัฐสภา รับแจ้งไปยังประธานสภาปรึกษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ
เพื่อนำความขึ้นกราบบังคมทูล

หมวด ๒

อำนาจและหน้าที่ของประธานสภา รองประธานสภา
และเลขาธิการรัฐสภา

ข้อ ๗ ประธานสภามีอำนาจและหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (๑) ควบคุมและดำเนินกิจการของสภา
- (๒) เป็นประธานของที่ประชุมสภา

(๓) รักษาความสงบเรียบร้อยในสภาตลอดถึงบริเวณของสภา

(๔) เป็นผู้แทนสภาในกิจการภายนอก

(๕) อำนาจและหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ หรือตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับ

ข้อ ๘ รองประธานสภามีอำนาจและหน้าที่ช่วยประธานสภาในกิจการอันเป็นอำนาจหน้าที่ของประธานสภา หรือปฏิบัติการตามที่ประธานสภามอบหมาย

เมื่อไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งประธานสภาหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานสภาคนหนึ่งเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานสภา ถ้าไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งรองประธานสภาคนหนึ่งหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานสภาคนต่อไปเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานสภา

ข้อ ๙ เลขานุการรัฐสภามีอำนาจและหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) นัดประชุมสภาและนัดประชุมคณะกรรมการ

(๒) เชิญผู้เป็นประธานชั่วคราวของที่ประชุมสภาและที่ประชุมคณะกรรมการเข้าปฏิบัติหน้าที่

(๓) ช่วยประธานในการควบคุมการนับคะแนนเสียง

(๔) ควบคุมการทำรายงานการประชุมทั้งปวง

(๕) ยืนยันมติของสภาไปยังผู้ที่เกี่ยวข้อง

(๖) รักษาสรพเอกสารของสภา

- (๑) ควบคุมการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามระเบียบที่ประธานสภาวางไว้
- (๒) ปฏิบัติการตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับนี้
- (๓) ปฏิบัติการอื่นตามที่ประธานสภามอบหมาย

หมวด ๓

การประชุมสภา

ข้อ ๑๐ การประชุมสภาย่อมเป็นการเปิดเผย แต่ถ้าหากคณะรัฐมนตรีร้องขอหรือสมาชิกเสนอโดยมีสมาชิกรับรองไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนสมาชิกที่มาประชุมให้ประชุมลับ ก็ให้ประชุมลับ

ในการประชุมสภาที่เป็นการเปิดเผย ให้บุคคลภายนอกเข้าฟังการประชุมได้ตามระเบียบที่ประธานสภาวางไว้ และถ้าประธานสภาเห็นเป็นการสมควรจะจัดให้มีการถ่ายทอดการประชุมทางเครื่องขยายเสียงและหรือโทรทัศน์วงจรปิดภายในบริเวณของสภาก็ได้

ในการประชุมลับ ผู้ที่จะอยู่ในที่ประชุมหรือ ณ ที่ใดในระยะเวลาที่จะฟังการประชุมได้ก็แต่เฉพาะสมาชิก รัฐมนตรีและผู้ที่ได้รับอนุญาตจากประธานของที่ประชุม

ข้อ ๑๑ ก่อนปฏิบัติหน้าที่ สมาชิกต้องปฏิญาณตนในที่ประชุมสภาด้วยถ้อยคำ ดังต่อไปนี้

“ข้าพเจ้า (ชื่อผู้ปฏิญาณ) ขอปฏิญาณว่า ข้าพเจ้าจะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต และคำนึงถึงประโยชน์ของประเทศและประชาชนเป็นสำคัญ”

ข้อ ๑๒ การประชุมสภาย่อมเป็นไปตามกำหนดที่สภามติไว้ แต่ประธานสภาจะสั่งงดการประชุมครั้งใดก็ได้ เมื่อเห็นว่าไม่มีเรื่องที่สมควรจะบรรจุเข้าระเบียบวาระประชุม

ในกรณีที่ประธานสภาเห็นสมควรเรียกประชุมเป็นพิเศษ ก็ให้เรียกประชุมได้

ข้อ ๑๓ การนัดประชุมต้องทำเป็นหนังสือ เว้นแต่เมื่อได้บอกนัดในที่ประชุมแล้ว จึงให้ทำหนังสือนัดเฉพาะสมาชิกที่ไม่ได้มาประชุม

การนัดประชุม ให้นัดล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสามวัน แต่ประธานสภาจะนัดเร็วกว่านั้นก็ได้อีก เมื่อเห็นว่าเป็นเรื่องด่วนหรือที่เห็นว่าเป็นเรื่องจำเป็นหรือสมควร

ข้อ ๑๔ ให้ส่งระเบียบวาระประชุมกับเอกสารที่เกี่ยวข้องไปพร้อมกับหนังสือนัดประชุม แต่ประธานสภาจะให้ส่งเพิ่มเติมอีกในเวลาใดก็ได้ตามที่เห็นว่าจำเป็นหรือสมควร

ข้อ ๑๕ การจัดระเบียบวาระการประชุม ให้บรรจุญัตติหรือเรื่อง ทรรศน์รัฐมนตรีเสนอก่อน และให้จัดลำดับ ดังต่อไปนี้

- (๑) เรื่องที่ประธานจะแจ้งต่อที่ประชุม
- (๒) รับรองรายงานการประชุม
- (๓) เรื่องที่คณะกรรมการพิจารณาเสร็จแล้ว
- (๔) เรื่องที่ค้างพิจารณา
- (๕) เรื่องที่เสนอใหม่
- (๖) เรื่องอื่น ๆ

ในกรณีที่ประธานสภาเห็นว่าเรื่องใดเป็นเรื่องด่วน จะจัดไว้ในลำดับใดของระเบียบวาระประชุมก็ได้

ในกรณีที่คณะรัฐมนตรีขอให้จัดเรื่องใดเป็นเรื่องด่วนไว้ในลำดับใดของระเบียบวาระประชุม ก็ให้จัดตามที่คณะรัฐมนตรีขอ

ข้อ ๑๖ ให้มีสมุดวางไว้สำหรับสมาชิกผู้มาประชุมลงชื่อก่อนเข้าประชุมทุกราวและเมื่อมีสัญญาณให้เข้าประชุม ให้สมาชิกเข้านั่งในที่ที่จัดไว้

เมื่อประธานขึ้นบัลลังก์ ให้ผู้ที่อยู่ในที่ประชุมยืนขึ้นจนกว่าประธานจะได้นั่งลง

ข้อ ๑๗ ภายใต้งบบังคับมาตรา ๑๑ แห่งธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักรการประชุมสภาต้องมีสมาชิกมาประชุมไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดที่มีอยู่ในวันประชุม จึงจะเป็นองค์ประชุม

เมื่อพ้นกำหนดประชุมไปสามสัปดาห์แล้ว สมาชิกยังไม่ครบองค์ประชุม ประธานจะสั่งให้เลื่อนการประชุมไปก็ได้

ข้อ ๑๘ เมื่อไม่มีผู้ปฏิบัติหน้าที่ประธานของที่ประชุม ให้สมาชิกผู้มายุ่งสุดซึ่งอยู่ในที่ประชุมเป็นประธานชั่วคราวของที่ประชุม เพื่อให้ที่ประชุมดำเนินการเลือกตั้งประธานและรองประธานสภาตามข้อ ๔ และข้อ ๕ หรือเพื่อให้ที่ประชุมดำเนินการเลือกตั้งประธานเฉพาะคราวสำหรับการประชุมครั้งนั้น ในกรณีที่ประชุมจะต้องประชุมปรึกษาเรื่องอื่น

ในการเลือกประธานเฉพาะคราว ให้นำความในข้อ ๔ มาใช้บังคับโดยอนุโลม เว้นแต่การลงคะแนนให้กระทำตามข้อ ๕๘ (๑)

ข้อ ๑๘ ในการประชุมสภา ให้ที่ประชุมพิจารณาเฉพาะเรื่องที่
อยู่ในระเบียบวาระประชุมตามลำดับ เว้นแต่ที่ประชุมจะได้ลงมติเป็น
อย่างอื่น

ข้อ ๒๐ ผู้ใดประสงค์จะกล่าวถ้อยคำต่อที่ประชุม ก็ให้ยกมือขึ้น
พ้นศีรษะ เมื่อประธานอนุญาตแล้วจึงยืนขึ้นกล่าวได้ และต้องเป็นคำกล่าว
กับประธาน

ข้อ ๒๑ ถ้ารัฐมนตรีขอแถลงหรือชี้แจงเรื่องใดต่อที่ประชุมก็ให้
ประธานพิจารณาอนุญาต

สมาชิกอาจซักถามเพื่อความกระจ่างแจ้งในเรื่องที่แถลงหรือชี้แจง
นั้น แต่รัฐมนตรีจะไม่ตอบก็ได้ เมื่อเห็นว่าข้อซักถามนั้นยังไม่ควรเปิดเผย

ข้อ ๒๒ ประธานมีอำนาจปรึกษาที่ประชุมในปัญหาใดๆ สั่งพัก
การประชุมเลื่อนการประชุม หรือเลิกการประชุมได้ตามที่เห็นสมควร

ถ้าประธานลงจากบัลลังก์โดยมิได้สั่งอย่างใด ให้เลิกการประชุม

ข้อ ๒๓ รายงานการประชุมสภา เมื่อคณะกรรมการตรวจแล้ว
ก่อนที่จะเสนอให้สภารับรอง ให้ทำสำเนาวางไว้สามฉบับ ณ สำนักงาน
เลขาธิการรัฐสภา ไม่น้อยกว่าสามวันเพื่อให้สมาชิกตรวจดูได้

สมาชิกมีสิทธิขอแก้ไขเพิ่มเติมรายงานการประชุมสภาดังกล่าวให้
ตรงตามที่แท้จริงโดยยื่นคำขอแก้ไขเพิ่มเติมต่อประธานคณะกรรมการ
ถ้าคณะกรรมการไม่ยอมแก้ไขเพิ่มเติมให้ตามที่ขอ สมาชิกผู้นั้นมีสิทธิ
ที่จะยื่นคำขอแก้ไขเพิ่มเติมเพื่อขอให้สภาวินิจฉัย

เล่ม ๑๐๘ ตอนที่ ๑๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒ พฤษภาคม ๒๕๓๔

ข้อ ๒๔ รายงานการประชุมสภาครั้งใด เมื่อได้วางสำเนาไว้เพื่อให้สมาชิกตรวจสอบแล้ว ถ้ามีการแก้ไขเพิ่มเติมในภายหลังโดยคณะกรรมการแก้ไขเพิ่มเติมเอง หรือโดยสมาชิกขอให้แก้ไขเพิ่มเติมก็ตาม ในคราวที่สภาพิจารณารับรองรายงานการประชุมนั้น คณะกรรมการจะต้องแถลงต่อที่ประชุมถึงการแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าว

ข้อ ๒๕ เมื่อสภาได้รับรองรายงานการประชุมครั้งใดแล้ว ให้ประธานสภาลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน

รายงานการประชุมที่สภาได้รับรองแล้วแต่ประธานสภายังมิได้ลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน หรือรายงานการประชุมที่สภายังมิได้มีการรับรอง เพราะเหตุที่สมาชิกภาพของสมาชิกสิ้นสุดลงตามวาระ หรือเพราะเหตุที่สภาสิ้นสภาพไป ให้เลขาธิการรัฐสภามันท์กเหตุนั้นไว้และเป็นผู้รับรองความถูกต้องของรายงานการประชุมนั้น

ข้อ ๒๖ สภาอาจมีมติให้จดยางงานการประชุมลับครั้งใดทั้งหมด หรือแต่เพียงบางส่วนก็ได้ แต่ให้มันท์กพฤติการณ์ไว้

ข้อ ๒๗ การเปิดเผยรายงานการประชุมลับ ให้เป็นไปตามมติของสภา

ข้อ ๒๘ สภาอาจมีมติห้ามโฆษณาข้อความอันเกี่ยวกับความปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน ที่ได้กล่าวหรือปรากฏในการประชุมก็ได้

ข้อ ๒๙ ให้เลขาธิการรัฐสภาจัดพิมพ์รายงานการประชุมสภา ทั้งนี้ นอกจากรายงานการประชุมลับที่มีมติของสภาให้เปิดเผยและข้อความที่ห้ามโฆษณา

หมวด ๔
การเสนอญัตติ

ข้อ ๓๐ โดยปกติญัตติทั้งหลายต้องเสนอล่วงหน้าเป็นหนังสือต่อ
ประธานสภา

ญัตติที่คณะรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอไม่ต้องมีผู้รับรอง ถ้าสมาชิกเป็นผู้
เสนอไม่ว่าจะเป็นญัตติที่ขอเสนอล่วงหน้าเป็นหนังสือหรือไม่ ต้องมี
สมาชิกรับรองไม่น้อยกว่าห้าคน ทั้งนี้ เว้นแต่ข้อบังคับนี้จะได้กำหนดไว้
โดยเฉพาะเป็นอย่างอื่น

ข้อ ๓๑ ญัตติต่อไปนี้ไม่ต้องเสนอล่วงหน้าหรือเป็นหนังสือ

(๑) ขอให้ปรึกษาเป็นเรื่องด่วน

(๒) ขอให้เปลี่ยนระเบียบวาระประชุม

(๓) ขอให้ลงมติตามข้อ ๒๖ หรือข้อ ๒๘

(๔) ญัตติดังกล่าวในข้อ ๑๐ วรรคหนึ่ง ข้อ ๓๒ ข้อ

๕๕ ข้อ ๖๐ ข้อ ๘๗ วรรคสอง หรือข้อ ๑๑๓

(๕) ญัตติที่ประธานอนุญาตตามที่เห็นสมควร

ข้อ ๓๒ เมื่อที่ประชุมกำลังปรึกษาญัตติโดยผู้ ห้ามมิให้เสนอ
ญัตติอื่น นอกจากญัตติต่อไปนี้

(๑) ขอแปรญัตติเฉพาะในเรื่องที่มีใช้ร่างพระราช

บัญญัติ

(๒) ขอให้รวมระเบียบวาระประชุมที่เป็นเรื่องเดียวกัน

ทำนองเดียวกันหรือเกี่ยวเนื่องกันเพื่อพิจารณาพร้อมกัน

เล่ม ๑๐๘ ตอนที่ ๑๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒ พฤษภาคม ๒๕๓๔

(๓) ขอให้ส่งปัญหาไปยังคณะกรรมการเพื่อพิจารณา หรือขอให้บุคคลใดส่งเอกสารหรือมาแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็น

(๔) ขอให้รวมหรือแยกประเด็นพิจารณาหรือลงมติ

(๕) ขอให้เลื่อนการปรึกษา

(๖) ขอให้ปิดอภิปราย

(๗) ขอให้ยกเรื่องอื่นขึ้นปรึกษา

ปฏิบัติตาม (๓) (๕) (๖) หรือ (๗) เมื่อที่ประชุมลงมติเห็นชอบตามที่เสนอแล้ว ห้ามมิให้เสนอญัตติอื่นในชั้นนอก

ข้อ ๓๓ ญัตติตามข้อ ๓๒ (๖) และ (๗) ห้ามมิให้ผู้ใดเสนอในคราวเดียวกับการอภิปรายของตน

ข้อ ๓๔ ญัตติตามข้อ ๓๒ (๑) ห้ามมิให้เสนอในการพิจารณาญัตติที่คณะรัฐมนตรีเสนอและในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างรัฐธรรมนูญ

ข้อ ๓๕ ในกรณีที่ที่ประชุมลงมติให้ยกเรื่องอื่นขึ้นปรึกษา ญัตติเดิมเป็นอันตกไป

ข้อ ๓๖ ญัตติที่ต้องเสนอล่วงหน้าเป็นหนังสือ สมาชิกผู้เสนอและผู้รับรองต้องลงลายมือชื่อท้ายญัตติที่เสนอ

ข้อ ๓๗ ญัตติที่ไม่ต้องเสนอล่วงหน้าเป็นหนังสือ ให้ผู้รับรอง ญัตติแสดงการรับรองโดยวิชัยกมอชนพันธ์

ข้อ ๓๘ การแก้ไขเพิ่มเติมญัตติที่ประธานสภาสั่งบรรจุเข้าระเบียบวาระประชุมแล้ว จะกระทำได้อีกเมื่อได้รับความยินยอมของที่ประชุม

ข้อ ๓๙ ผู้เสนอญัตติอาจถอนญัตติของตนได้ก่อนถึงวันนัดประชุมพิจารณาญัตตินั้น แต่ถ้าถึงวันนัดประชุมแล้วจะถอนได้อีกเมื่อได้รับความยินยอมของที่ประชุม

ข้อ ๔๐ การถอนคำแปรญัตติ จะกระทำเมื่อใดก็ได้ แต่การขอแก้ไขเพิ่มเติมคำแปรญัตติจะกระทำได้เฉพาะภายในกำหนดเวลาแปรญัตติ

ข้อ ๔๑ การถอนข้อจากการเป็นผู้รับรอง หรือจากการเป็นผู้ร่วมกันเสนอญัตติใด จะกระทำได้เฉพาะก่อนที่ประธานสภาสั่งบรรจุญัตตินั้นเข้าระเบียบวาระประชุมในกรณีที่ประธานสภาสั่งบรรจุญัตตินั้นเข้าระเบียบวาระประชุมแล้ว จะถอนได้อีกเมื่อได้รับความยินยอมของที่ประชุม

ข้อ ๔๒ ญัตติหรือคำแปรญัตติใดถึงวาระพิจารณาในที่ประชุมแล้ว ถ้าผู้เสนอญัตติหรือผู้แปรญัตติไม่ชี้แจงในที่ประชุม หรือผู้เสนอญัตติหรือผู้แปรญัตติไม่อยู่ในที่ประชุม โดยไม่มีผู้ชี้แจงแทนในฐานะผู้รับรองหมาย ญัตติหรือคำแปรญัตตินั้นเป็นอันตกไป

การมอบหมายให้ชี้แจงแทน ต้องทำเป็นหนังสือยื่นต่อประธานสภา

ข้อ ๔๓ ญัตติใดตกไปแล้ว ห้ามมิให้นำญัตติซึ่งมีหลักการเช่นเดียวกันขึ้นเสนออีกภายในเก้าสิบวัน เว้นแต่ประธานสภาจะอนุญาตในเมื่อพิจารณาเห็นว่าพฤติการณ์ได้เปลี่ยนแปลงไป

หมวด ๕
การอภิปราย

ข้อ ๔๔ ผู้มีสิทธิอภิปรายก่อน คือ ผู้เสนอญัตติหรือผู้แปรญัตติ แต่ถ้าผู้เสนอญัตติหรือผู้แปรญัตติมีหลายคน ให้ประธานอนุญาตให้อภิปรายก่อนได้เพียงคนเดียว

กรรมการซึ่งได้สงวนความเห็น กรรมการผู้รับมอบหมายจาก กรรมการซึ่งได้สงวนความเห็นหรือผู้รับมอบหมายจากผู้แปรญัตติซึ่งได้สงวนคำแปรญัตติไว้ในชั้นกรรมการ ให้มีฐานะเสมือนเป็นผู้แปรญัตติด้วย

ข้อ ๔๕ เมื่อผู้อภิปรายก่อนตามข้อ ๔๔ ได้อภิปรายแล้ว การอภิปรายในลำดับต่อไปจะต้องเป็นการอภิปรายสลับกันระหว่างฝ่ายค้านและฝ่ายสนับสนุน เว้นแต่ในวาระของฝ่ายใดไม่มีผู้อภิปราย อีกฝ่ายหนึ่งจึงอภิปรายซ้อนได้

การอภิปรายไม่สนับสนุนและไม่ค้าน ย่อมกระทำได้โดยไม่ต้องสลับและมีให้นับเป็นวาระอภิปรายของฝ่ายใด

ข้อ ๔๖ ถ้ามีผู้ขออภิปรายหลายคน ประธานจะให้คนใดอภิปรายก็ได้ แต่ให้คำนึงถึงผู้เสนอญัตติ ผู้แปรญัตติ ผู้รับรองญัตติหรือผู้รับรองคำแปรญัตติ และผู้ยังไม่ได้อภิปรายด้วย

ข้อ ๔๗ การอภิปรายต้องอยู่ในประเด็นหรือเกี่ยวกับประเด็นที่กำลังปรึกษากันอยู่ต้องไม่ฟุ้งเฟ้อ วนเวียน ซ้ำซากหรือซ้ำกับผู้อื่น และห้ามมิให้นำเอกสารใด ๆ มาอ่านให้ที่ประชุมฟังโดยไม่จำเป็น

ห้ามมิให้ผู้อภิปรายแสดงกิริยาหรือใช้วาจาอันไม่สุภาพ ใส่ร้าย หรือเสียดสีบุคคลใด และห้ามมิให้กล่าวถึงพระมหากษัตริย์หรือออกชื่อ สมาชิกหรือบุคคลใดโดยไม่จำเป็น

ข้อ ๔๘ ถ้าประธานเห็นว่าผู้ใดได้อภิปรายพอสมควรแล้ว ประธาน จะให้ผู้นั้นหยุดอภิปรายก็ได้ แม้จะมีได้ผ่านข้อ ๔๗ ก็ตาม

ข้อ ๔๘ สมาชิกผู้ใดเห็นว่าการผ่านข้อบังคับ อาจยื่นและ ยกมือขึ้นพ้นศรัทธา เพื่อแสดงการประท้วง ประธานจะต้องให้โอกาสผู้นั้น ชี้แจงแล้วให้ประธานวินิจฉัยว่า ได้มีการผ่านข้อบังคับตามที่ประท้วงนั้น หรือไม่ คำวินิจฉัยของประธานดังกล่าวให้เป็นอันเด็ดขาด

ให้นำความในวรรคหนึ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลมแก่ผู้ถูกอภิปราย พาดพิงถึงเรื่องส่วนตัวหรือเรื่องอื่นใดอันเป็นที่เสียหายแก่ผู้นั้น

ข้อ ๕๐ ผู้อภิปรายอาจถอนคำพูดของตนได้

ข้อ ๕๑ การอภิปรายเป็นอันยุติ เมื่อ

(๑) ไม่มีผู้ใดอภิปราย

(๒) ที่ประชุมลงมติให้ปิดอภิปราย

(๓) ที่ประชุมลงมติให้ยกเรื่องอันขึ้นปรึกษา

ข้อ ๕๒ ในกรณีที่ประธานพิจารณาเห็นว่าได้อภิปรายกันพอสมควรแล้ว จะขอให้ที่ประชุมวินิจฉัยว่าจะปิดอภิปรายหรือไม่ก็ได้

ข้อ ๕๓ เมื่อการอภิปรายได้ยุติแล้ว ห้ามมิให้ผู้ใดอภิปรายอีก นอกจากในกรณีที่ที่ประชุมจะต้องลงมติในเรื่องที่กำลังปรึกษากันอยู่ จึงให้ ผู้มีสิทธิอภิปรายก่อนอภิปรายชี้แจงได้อีกครั้งหนึ่งเป็นครั้งสุดท้ายก่อนที่ที่ ประชุมจะลงมติ

ข้อ ๕๔ ประธานอาจอนุญาตให้รัฐมนตรีมอบหมายให้บุคคลใด ๆ อภิปรายแทน ไม่ว่าการอภิปรายนั้นจะเป็นการแถลงต่อที่ประชุม การตอบข้อซักถามของสมาชิก หรือการกล่าวอย่างอื่น

ข้อ ๕๕ ถ้าประธานให้สัญญาณด้วยการเคาะค้อนหรือย่นขึ้น ให้ผู้ที่กำลังพูดอยู่หยุดพูดและนั่งลงทันที และให้ทุกคนนั่งฟังประธาน

ในกรณีอ่านพระบรมราชโองการหรือกระแสพระราชดำรัส ให้ผู้อยู่ในที่ประชุมยืนฟังตลอดเวลาที่อ่าน

หมวด ๖

การลงมติ

ข้อ ๕๖ ในกรณีที่จะต้องมีมติของสภา ให้ประธานขอให้ที่ประชุมลงมติ

ข้อ ๕๗ การลงมติวินิจฉัยข้อปรึกษา ให้ถือเอาเสียงข้างมาก เว้นแต่ที่บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น ในธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร หรือข้อบังคับ

เสียงข้างมากนั้น ในกรณีความเห็นของที่ประชุมมีสองฝ่าย ให้ถือเอาจำนวนคะแนนเสียงฝ่ายที่มากกว่า และในกรณีความเห็นของที่ประชุมมีเกินสองฝ่าย ให้ถือเอาจำนวนคะแนนเสียงฝ่ายที่มากที่สุด

สมาชิกคนหนึ่งยอมมีเสียงหนึ่งในการออกเสียงลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียง

เล่ม ๑๐๘ ตอนที่ ๑๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒ พฤษภาคม ๒๕๓๔

ช้ชาติ การออกเสียงช้ชาติของประธานให้กระทำเป็นการเปิดเผยโดยจะ
ให้เหตุผลหรือไม่ก็ได้

ข้อ ๕๘ การออกเสียงลงคะแนนให้กระทำเป็นการเปิดเผย นอก
จาก

(๑) เมื่อคณะกรรมการร้องขอให้กระทำเป็นการลับ จึง
ให้ลงคะแนนลับ

(๒) เมื่อสมาชิกเสนอญัตติโดยมีสมาชิกรับรองไม่น้อย
กว่าสามสิบคน ให้กระทำเป็นการลับ จึงให้ลงคะแนนลับ เว้นแต่ถ้ามี
สมาชิกคัดค้านและผู้รับรองมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกในที่ประชุม
ก็ให้ลงคะแนนโดยเปิดเผย

ข้อ ๕๙ การออกเสียงลงคะแนนเปิดเผยมีวิธีปฏิบัติดังต่อไปนี้

(๑) ยกมือขึ้น

(๒) ยื่นช้

(๓) เรียกสมาชิกตามลำดับอักษรชื่อให้ออกเสียงลง
คะแนนเป็นรายคนตามวิธีที่ประธานกำหนด

(๔) วิธีอื่นใดซึ่งที่ประชุมเห็นสมควรเฉพาะกรณี

การออกเสียงลงคะแนนเปิดเผยนั้นให้ใช้วิธีตาม (๑) จะใช้วิธี
ตาม (๒) (๓) หรือ (๔) ได้ต่อเมื่อคณะกรรมการร้องขอ หรือเมื่อ
สมาชิกเสนอญัตติและที่ประชุมอนุมัติ หรือเมื่อมีการนับคะแนนเสียงใหม่
ตามข้อ ๖๕

การออกเสียงลงคะแนนตาม (๑) หรือ (๒) นั้น ให้ยกมือหรือยืนอยู่จนกว่าประธานจะได้สั่งให้เอามือลงหรือนั่งลง แล้วแต่กรณี

ข้อ ๖๐ การออกเสียงลงคะแนนลับมีวิธีปฏิบัติดังต่อไปนี้

(๑) เขียนเครื่องหมายบนแผ่นกระดาษใส่ซองที่เจ้าหน้าที่จัดให้ ผู้เห็นด้วยให้เขียนเครื่องหมาย \checkmark ผู้ไม่เห็นด้วยให้เขียนเครื่องหมาย \times ส่วนผู้ไม่ออกเสียงให้เขียนเครื่องหมาย ๐

(๒) ลงเบย์ในคู่มือ ผู้เห็นด้วยให้ลงเบย์สีน้ำเงิน ผู้ไม่เห็นด้วยให้ลงเบย์สีแดง ส่วนผู้ไม่ออกเสียงให้ลงเบย์สีขาว

(๓) วิธีอื่นใดซึ่งที่ประชุมเห็นสมควรเฉพาะกรณี

การที่จะให้ออกเสียงลงคะแนนตาม (๑) หรือ (๒) ให้เป็นอำนาจของประธานที่จะพิจารณาเห็นสมควร เว้นแต่จะมีผู้เสนอญัตติให้ใช้วิธีใดวิธีหนึ่งดังกล่าวข้างต้น และที่ประชุมอนุมัติ และให้นำความในข้อ ๔ วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ ๖๑ ลำดับการลงมตินั้น ให้ลงมติในญัตติสุดท้ายก่อนแล้ว ย้อนเป็นลำดับไปหาญัตติต้น แต่มิให้ถือว่าความผิดพลาดในการเรียงลำดับดังกล่าวมานี้เป็นเหตุให้มติดังได้ลงคะแนนและนับคะแนนเสร็จแล้วเป็นอันเสียไป

ข้อ ๖๒ ประธานมีอำนาจสั่งให้รวมหรือแยกประเด็นพิจารณาหรือลงมติ

ข้อ ๖๓ สมาชิกซึ่งเข้ามาในที่ประชุมระหว่างการออกเสียงลงคะแนน ในกรณีออกเสียงลงคะแนนเปิดเผย อาจลงคะแนนทางฝ่ายที่ยังนับคะแนนเสียงไม่เสร็จ หรือในกรณีออกเสียงลงคะแนวลับ อาจลงคะแนนได้ก่อนประธานสั่งให้นับคะแนนเสียง

ข้อ ๖๔ เมื่อได้นับคะแนนเสียงเสร็จแล้ว ให้ประธานประกาศมติต่อที่ประชุมทันที ถ้าเรื่องใดรัฐธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร หรือข้อบังคับที่กำหนดไว้ว่ามติจะต้องประกอบด้วยคะแนนเสียงถึงจำนวนเท่าใดก็ให้ประกาศด้วยว่า คะแนนเสียงข้างมากถึงจำนวนที่กำหนดไว้หรือไม่

ข้อ ๖๕ ในการนับคะแนนเสียงครั้งใด ถ้าคณะรัฐมนตรีร้องขอหรือสมาชิกเสนอโดยมีสมาชิกรับรองไม่น้อยกว่าสามสิบคน ให้มีการนับใหม่ ก็ให้มีการนับคะแนนเสียงใหม่

การนับคะแนนเสียงใหม่ดังกล่าวในวรรคหนึ่ง ให้เปลี่ยนวิธีลงคะแนนเป็นวิธีดังกล่าวในข้อ ๕๕ หรือข้อ ๖๐ ซึ่งอยู่ในลำดับถัดไป แล้วแต่กรณี

ข้อ ๖๖ ญัตติใดไม่มีผู้คัดค้าน ให้ประธานตามที่ประชุมว่ามีผู้เห็นเป็นอย่างอื่นหรือไม่ เมื่อไม่มีผู้เห็นเป็นอย่างอื่น ให้ถือว่าที่ประชุมลงมติเห็นชอบด้วยญัตตินั้น

ความในวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับแก่ญัตติที่เป็นร่างพระราชบัญญัติร่างรัฐธรรมนูญหรือเรื่องอื่นใดที่รัฐธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักรหรือข้อบังคับที่กำหนดให้ที่ประชุมวินิจฉัยโดยการออกเสียงลงคะแนน

หมวด ๗
 ธรรมนูญการ

ข้อ ๖๗ สภาอาจตั้งคณะกรรมการให้มีอำนาจหน้าที่พิจารณา ร่างพระราชบัญญัติหรือกระทำกิจการใด ๆ อันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของสภา ตามที่สภามอบหมาย โดยจะกำหนดให้เป็นคณะกรรมการสามัญหรือ คณะกรรมการวิสามัญก็ได้

คณะกรรมการสามัญประกอบด้วยบุคคลซึ่งสภาตั้งจากสมาชิก ของสภาเท่านั้นส่วนคณะกรรมการวิสามัญจะตั้งจากบุคคลซึ่งมิได้เป็น สมาชิกด้วยก็ได้

ข้อ ๖๘ ให้สภาตั้งคณะกรรมการสามัญประจำสภาขึ้นสืบห้ำ คณะ แต่ละคณะประกอบด้วยกรรมการมีจำนวนไม่เกินสิบเก้าคน

- (๑) คณะกรรมการการเกษตรและสหกรณ์
- (๒) คณะกรรมการการคมนาคม
- (๓) คณะกรรมการการคลัง การธนาคารและ

สถาบันการเงิน

- (๔) คณะกรรมการการต่างประเทศ
- (๕) คณะกรรมการการทหาร
- (๖) คณะกรรมการการท่องเที่ยวและการกีฬา
- (๗) คณะกรรมการการบริหารและการยุติธรรม
- (๘) คณะกรรมการการปกครอง

(๕) คณะกรรมการการวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี
และการพลังงาน

- (๑๐) คณะกรรมการการศึกษาและวัฒนธรรม
- (๑๑) คณะกรรมการการเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม
- (๑๒) คณะกรรมการการสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม
- (๑๓) คณะกรรมการกิจการสตรี เยาวชนและผู้สูง

อายุ

- (๑๔) คณะกรรมการสวัสดิการสังคมและการแรงงาน
- (๑๕) คณะกรรมการตรวจรายงานการประชุมและ

พิจารณาเปิดเผยรายงานการประชุมลับ

หากมีความจำเป็นสภาจะตั้งคณะกรรมการสามัญประจำสภา
เพิ่มขึ้นอีกเมื่อใดก็ได้ คณะกรรมการสามัญประจำสภาที่ตั้งเพิ่มขึ้น
ดังกล่าวจะมีจำนวนกรรมการเท่าใดให้เป็นไปตามที่สภากำหนด

สมาชิกคนหนึ่งจะดำรงตำแหน่งกรรมการสามัญประจำสภาได้
เพียงคนเดียว

ข้อ ๖๘ ในการเลือกตั้งคณะกรรมการ สมาชิกแต่ละคน
มีสิทธิเสนอชื่อโดยให้เสนอครั้งละหนึ่งชื่อหรือจะเสนอครั้งละหลายชื่อ
ก็ได้ การเสนอนั้นต้องมีสมาชิกรับรองไม่น้อยกว่าห้าคน

ในกรณีที่คณะรัฐมนตรีเสนอตั้งคณะกรรมการวิสามัญ ให้คณะ
รัฐมนตรีเสนอชื่อมีจำนวนไม่เกินกึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด
จำนวนนอกจากนั้นให้ที่ประชุมเลือกจากรายชื่อที่สมาชิกเสนอ

การออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งคณะกรรมการให้เป็นไปตามวิธี
ที่ประธานสภากำหนด

ข้อ ๑๐ การประชุมคณะกรรมการ ต้องมีกรรมการมา
ประชุมไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็น
องค์ประชุม และให้นำข้อบังคับนี้เฉพาะที่เกี่ยวกับการประชุมของสภามา
ใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ ๑๑ ให้คณะกรรมการแต่ละคณะเลือกตั้งประธาน เลขานุการ
และตำแหน่งอื่นตามความจำเป็นจากกรรมการในคณะนั้น ๆ

คณะกรรมการมีอำนาจตั้งกรรมการในคณะเป็นคณะอนุ
กรรมการ เพื่อพิจารณาปัญหาอันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของคณะ
กรรมการตามแต่จะมอบหมายได้

คณะกรรมการอาจเชิญบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ต้องพิจารณา
มาแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นหรือให้ส่งเอกสารเกี่ยวกับ
กิจการที่กระทำอยู่นั้นได้โดยให้ทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อประธานคณะ
กรรมการหรือผู้ทำการแทน

ข้อ ๑๒ สมาชิก รัฐมนตรี และผู้ซึ่งคณะรัฐมนตรีมอบหมาย มี
สิทธิเข้าฟังการประชุมคณะกรรมการ แต่ในกรณีประชุมลับผู้ที่เข้า
ฟังการประชุมได้ ต้องเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการประชุม และได้รับ
อนุญาตจากประธานคณะกรรมการ

ข้อ ๑๓ ภายใต้บังคับข้อ ๑๒ ผู้เสนอญัตติ รัฐมนตรี และผู้
ซึ่งคณะรัฐมนตรีมอบหมาย มีสิทธิขแจ้งแสดงความคิดเห็นในที่ประชุม

เล่ม ๑๐๘ ตอนที่ ๑๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒ พฤษภาคม ๒๕๓๔

คณะกรรมการได้ตลอดเรื่องส่วนผู้แปรญัตติที่มีสิทธิขแรงแสดงความคิดเห็นได้เฉพาะที่แปรญัตติไว้

การขแรงแสดงความคิดเห็นตามวรรคหนึ่ง ผู้เสนอญัตติหรือผู้แปรญัตติอาจมอบหมายเป็นหนังสือให้สมาชิกอื่นกระทำได้ โดยยื่นต่อประธานคณะกรรมการ

ข้อ ๑๔ ให้เลขาธิการรัฐสภาประกาศกำหนดการประชุมคณะกรรมการไว้ ณ สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา และมีหนังสือนัดผู้เสนอญัตติหรือผู้แปรญัตติให้มาขแรงประกอบญัตติหรือคำแปรญัตติ แล้วแต่กรณี หากเรื่องใดจะก่อให้เกิดผลใช้บังคับเป็นกฎหมายหรือเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินต้องแจ้งให้คณะรัฐมนตรีทราบด้วย

ข้อ ๑๕ ถ้าผู้แปรญัตติหรือผู้รับมอบหมายไม่มาขแรงต่อคณะกรรมการตามนัดจนเวลาล่วงไปเกินกว่าสามสัปดาห์นับแต่เวลาที่คณะกรรมการได้เริ่มพิจารณาคำแปรญัตติใด คำแปรญัตตินั้นเป็นอันตกไป เว้นแต่คณะกรรมการจะพิจารณาเห็นสมควรผ่อนผันให้เป็นที่กรณีพิเศษก่อนเสร็จการพิจารณาเรื่องนั้น

ข้อ ๑๖ ถ้าผู้แปรญัตติหรือผู้รับมอบหมายไม่เห็นด้วยกับมติของคณะกรรมการในข้อใดจะสงวนคำแปรญัตติในข้อนั้นไว้เพื่อขอให้สภาวินิจฉัยก็ได้

ข้อ ๑๗ กรรมการผู้ใดไม่เห็นด้วยกับมติของคณะกรรมการในข้อใดจะสงวนความเห็นของตนในข้อนั้นไว้เพื่อขอให้สภาวินิจฉัยก็ได้

ข้อ ๑๘ เมื่อคณะกรรมการได้กระทำการเรื่องใดเสร็จแล้วให้รายงานต่อสภา

ในที่ประชุมสภา คณะกรรมการมีสิทธิแถลง ชี้แจง หรือแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับกิจการที่ได้กระทำดังกล่าวในวาระหนึ่ง ในการนั้นคณะกรรมการจะมอบหมายให้บุคคลใด ๆ แถลง หรือชี้แจงแทนก็ได้

ข้อ ๑๕ ถ้าไม่มีมติของสภาให้คณะกรรมการใดกระทำกิจการเรื่องใดให้เสร็จภายในกำหนดเวลาใด และคณะกรรมการนั้นกระทำกิจการจะไม่เสร็จภายในเวลาที่กำหนดประธานคณะกรรมการต้องรายงานให้ประธานสภาทราบโดยด่วน

ในกรณีที่ไม่มีมติของสากำหนดให้กระทำกิจการเรื่องใดให้เสร็จภายในกำหนดเวลาใด คณะกรรมการจะต้องกระทำกิจการเรื่องนั้นให้เสร็จภายในเวลาไม่เกินเก้าสิบวันนับตั้งแต่วันที่สภามอบหมาย หากจะกระทำกิจการไม่เสร็จภายในกำหนด ประธานคณะกรรมการต้องรายงานให้ประธานสภาทราบโดยด่วนเช่นเดียวกัน

ในกรณีดังกล่าวในวาระหนึ่งและวาระสอง ให้ประธานสภา รับเสนอต่อที่ประชุมและที่ประชุมอาจลงมติให้ขยายเวลาที่ได้กำหนดไว้ หรือให้ตั้งคณะกรรมการใหม่แทนคณะเดิมหรือให้ดำเนินการอย่างอื่นสุดแต่ที่ประชุมจะเห็นสมควร

ข้อ ๑๐ ถ้าคณะกรรมการเห็นว่า มีข้อสังเกตที่คณะรัฐมนตรีควรทราบหรือควรปฏิบัติ ให้บันทึกข้อสังเกตดังกล่าวไว้ในรายงานของคณะกรรมการ เพื่อให้สภาพิจารณา

ในกรณีที่สภาเห็นด้วยกับข้อสังเกตของคณะกรรมการ ให้ประธานสภาแจ้งไปยังคณะรัฐมนตรี

ข้อ ๘๑ กรรมการพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

- (๑) ตาย
- (๒) ลาออก
- (๓) มีการตั้งคณะกรรมการใหม่แทนคณะเดิม
- (๔) สภามีมติให้พ้นจากตำแหน่ง

ข้อ ๘๒ ในกรณีที่ตำแหน่งกรรมการในคณะกรรมการใดว่างลง ให้ประธานคณะกรรมการนั้นแจ้งต่อประธานสภา เพื่อขอให้สภาตั้งซ่อม

หมวด ๘

การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ

ข้อ ๘๓ ร่างพระราชบัญญัติที่เสนอต่อสภาต้องแบ่งเป็นมาตรา และต้องมีบทที่ประกอบดังต่อไปนี้

- (๑) หลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติ
- (๒) เหตุผลในการเสนอร่างพระราชบัญญัติ

หลักการแห่งร่างพระราชบัญญัตินั้น ให้กำหนดโดยชัดแจ้ง ในกรณีที่เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิกกฎหมายเดิม ให้ระบุมาตราที่ต้องการแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิกไว้ในหลักการหรือจะระบุไว้ในเหตุผลด้วยก็ได้

ข้อ ๘๔ การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติให้กระทำเป็นสามวาระ ตามลำดับ

เล่ม ๑๐๘ ตอนที่ ๑๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒ พฤษภาคม ๒๕๓๔

ข้อ ๘๕ การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติในวาระที่หนึ่ง ให้สภาพิจารณาลงมติว่าจะรับหลักการหรือไม่รับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัตินั้น

เพื่อประโยชน์แก่การพิจารณาและลงมติดังกล่าวในวาระหนึ่ง สภาจะให้คณะกรรมการพิจารณาหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติหรือปัญหาใด ๆ เสียก่อนก็ได้

ข้อ ๘๖ ในกรณีที่สภาลงมติในวาระที่หนึ่ง รับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติให้สภาพิจารณาในลำดับต่อไปเป็นวาระที่สอง

ข้อ ๘๗ การพิจารณาในวาระที่สอง ให้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติโดยคณะกรรมการที่สภาตั้งหรือกรรมการเต็มสภา

ตามปกติ ให้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติโดยคณะกรรมการที่สภาตั้ง การพิจารณาโดยกรรมการเต็มสภาจะกระทำได้ ต่อเมื่อคณะรัฐมนตรีร้องขอ หรือสมาชิกเสนอญัตติโดยมีสมาชิกรับรองไม่น้อยกว่าสามสิบคนและที่ประชุมอนุมัติ

ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติโดยกรรมการเต็มสภานั้น สภาจะตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณาปัญหาใดโดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับร่างพระราชบัญญัตินั้นก็ได้

ข้อ ๘๘ ในกรณีพิจารณาร่างพระราชบัญญัติโดยคณะกรรมการที่สภาตั้งนั้นสภาจะให้คณะกรรมการสามัญหรือคณะกรรมการวิสามัญเป็นผู้พิจารณาก็ได้ เว้นแต่ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม และร่าง

พระราชบัญญัติโอนงบประมาณรายจ่ายต้องให้คณะกรรมการการวิสามัญซึ่งมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเป็นกรรมาธิการด้วยเป็นผู้พิจารณา

ข้อ ๔๕ ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติขึ้นคณะกรรมาธิการที่สภาตั้ง สมาชิกผู้ใดเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัติ ก็ให้เสนอคำแปรญัตติล่วงหน้าเป็นหนังสือต่อประธานคณะกรรมาธิการภายในกำหนดเจ็ดวันนับแต่วันที่สภารับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัตินั้น แต่สภาจะได้กำหนดเวลาแปรญัตติสำหรับร่างพระราชบัญญัตินั้นไว้เป็นอย่างอื่น

การแปรญัตติ โดยปกติต้องแปรเป็นรายมาตรา

การแปรญัตติเพิ่มมาตราขึ้นใหม่ หรือตัดทอน หรือแก้ไขมาตราเดิม ต้องไม่ขัดกับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัตินั้น

ข้อ ๕๐ ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม และร่างพระราชบัญญัติโอนงบประมาณรายจ่าย สมาชิกจะแปรญัตติเพิ่มเติมรายการหรือจำนวนในรายการใดมิได้แต่อาจแปรญัตติได้ในทางลดหรือตัดทอนรายจ่ายซึ่งมิใช่รายจ่ายตามข้อผูกพันอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

- (๑) เงินสงฆ์ต้นเงินกู้
- (๒) ดอกเบยเงินกู้
- (๓) เงินที่กำหนดให้จ่ายตามกฎหมาย

ข้อ ๕๑ เมื่อคณะกรรมการได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติเสร็จแล้ว ให้เสนอร่างพระราชบัญญัตินั้นโดยแสดงร่างเดิมและการแก้ไขเพิ่มเติม พร้อมทั้งรายงานต่อประธานสภารายงานนั้นอย่างน้อยต้องระบุว่าได้มีหรือไม่มี การแก้ไขเพิ่มเติมในมาตราใดบ้าง และถ้ามีการแปรญัตติ มติของคณะกรรมการเกี่ยวกับคำแปรญัตตินั้นเป็นประการใด หรือมีการสงวนคำแปรญัตติของผู้แปรญัตติ หรือมีการสงวนความเห็นของกรรมการ ก็ให้ระบุไว้ในรายงานด้วย

ข้อ ๕๒ เมื่อประธานสภาได้รับร่างพระราชบัญญัติและรายงานของคณะกรรมการตามข้อ ๕๑ แล้ว ให้เสนอสภาเพื่อพิจารณาคือไป

ข้อ ๕๓ ในกรณีที่สภามีมติให้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติโดยกรรมการเต็มสภาให้ถือว่าสมาชิกทุกคนในที่ประชุมประกอบกันเป็นคณะกรรมการ และประธานของที่ประชุมมีฐานะเป็นประธานคณะกรรมการด้วย

การพิจารณาโดยกรรมการเต็มสภา เป็นทั้งการพิจารณาชั้นคณะกรรมการและการพิจารณาของสภาในวาระที่สองเรียงตามลำดับมาตรารวมกันไปในตัว

ข้อ ๕๔ ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่คณะกรรมการพิจารณาเสร็จแล้วให้สภาพิจารณาเริ่มต้นด้วยข้อร่าง คำปรารภ แล้วพิจารณาเรียงตามลำดับมาตรา และให้อภิปรายได้เฉพาะถ้อยคำหรือข้อความที่มีการแก้ไขเพิ่มเติม หรือที่ผู้แปรญัตติสงวนคำแปรญัตติหรือที่

เล่ม ๑๐๘ ตอนที่ ๗๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒ พฤษภาคม ๒๕๓๔

กรรมการสงวนความเห็นไว้ ทั้งนี้ เว้นแต่ที่ประชุมจะได้ลงมติเป็นอย่างอื่น

ข้อ ๘๕ เมื่อได้พิจารณาตามข้อ ๘๔ จนจบร่างแล้ว ให้สภาพิจารณาทิ้งร่างเป็นการสรุปอีกครั้งหนึ่ง และในการพิจารณารั้งนี้ สมาชิกอาจขอแก้ไขเพิ่มเติมถ้อยคำได้ แต่จะขอแก้ไขเพิ่มเติมเนื้อความใดมิได้นอกจากเนื้อความที่เห็นว่ายังขัดแย้งกันอยู่

ข้อ ๘๖ เมื่อได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติในวาระที่สองเสร็จแล้ว ให้สภาพิจารณาในลำดับสุดท้ายเป็นวาระที่สาม

ข้อ ๘๗ การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติในวาระที่สาม ให้ที่ประชุมลงมติว่าสมควรประกาศใช้เป็นกฎหมายหรือไม่ การพิจารณาในวาระนี้ไม่มีการอภิปราย

ข้อ ๘๘ ในกรณีที่สภาลงมติในวาระที่หนึ่งไม่รับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติก็ดี หรือลงมติในวาระที่สามไม่สมควรประกาศร่างพระราชบัญญัติใช้เป็นกฎหมายก็ดี ร่างพระราชบัญญัตินั้นเป็นอันตกไป

ข้อ ๘๙ ร่างพระราชบัญญัติซึ่งสภาลงมติในวาระที่สาม สมควรประกาศใช้เป็นกฎหมาย ให้เลขาธิการรัฐสภาส่งร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวไปยังนายกรัฐมนตรี เพื่อนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย ให้ประกาศใช้เป็นกฎหมายต่อไป

ข้อ ๑๐๐ ร่างพระราชบัญญัติที่สภายังมิได้รับหลักการให้เป็นอันระงับไปเมื่อคณะรัฐมนตรีพ้นจากตำแหน่ง

หมวด ๕

การพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ

ข้อ ๑๐๑ ก่อนการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญในวาระที่หนึ่ง คณะกรรมาธิการร่างรัฐธรรมนูญอาจเสนอปัญหาใดๆ ในการร่างรัฐธรรมนูญต่อประธานสภาเพื่อนำเข้าปรึกษาในที่ประชุมสภาก็ได้

ข้อ ๑๐๒ เมื่อคณะกรรมาธิการได้เสนอร่างรัฐธรรมนูญตามความในรัฐธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักรแล้ว ให้ประธานสภาจัดเข้าระเบียบวาระประชุมเป็นเรื่องด่วน

ข้อ ๑๐๓ การพิจารณาในวาระที่หนึ่ง ให้วินิจฉัยว่า จะรับร่างรัฐธรรมนูญนั้นไว้พิจารณาหรือไม่

การออกเสียงลงคะแนนให้ใช้วิธีเรียกชื่อและต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการที่จะรับร่างรัฐธรรมนูญไว้พิจารณา ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดที่มีอยู่ในวันลงคะแนน

การประชุมตามความในวรรคหนึ่ง ต้องมีสมาชิกมาประชุมไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดที่มีอยู่ในวันประชุม จึงจะเป็นองค์ประชุม

ข้อ ๑๐๔ ในกรณีที่สภาลงมติในวาระที่หนึ่ง ให้รับร่างรัฐธรรมนูญไว้พิจารณาให้สภาพิจารณาในลำดับต่อไปเป็นวาระที่สอง

การพิจารณาในวาระที่สอง ให้สภาตั้งคณะกรรมาธิการชั้นคณะหนึ่งเพื่อพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญนั้น

คณะกรรมการการตามวรรคสองจะมีจำนวนเท่าใด และจะประกอบด้วยบุคคลซึ่งมิได้เป็นสมาชิกหรือไม่ ให้เป็นไปตามมติของสภา

ข้อ ๑๐๕ สมาชิกผู้ใดเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญ ก็ให้เสนอคำแปรญัตติเป็นหนังสือต่อประธานคณะกรรมการภายในเวลาที่สภากำหนด

การแปรญัตติ โดยปกติต้องแปรเป็นรายมาตรา

ข้อ ๑๐๖ เมื่อคณะกรรมการได้พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญเสร็จแล้ว ให้เสนอร่างรัฐธรรมนูญนั้น โดยแสดงร่างเดิมและการแก้ไขเพิ่มเติม พร้อมทั้งรายงานต่อประธานสภา รายงานนั้นอย่างน้อยต้องระบุว่าได้มีหรือไม่มี การแก้ไขเพิ่มเติมในมาตราใดบ้าง และถ้ามีการแปรญัตติ มติของคณะกรรมการเกี่ยวกับคำแปรญัตตินั้นเป็นประการใด หรือมีการสงวนคำแปรญัตติของผู้แปรญัตติ หรือมีการสงวนความเห็นของกรรมการ ก็ให้ระบุไว้ในรายงานด้วย

ข้อ ๑๐๗ เมื่อประธานสภาได้รับร่างรัฐธรรมนูญและรายงานของคณะกรรมการตามข้อ ๑๐๖ แล้ว ให้ประธานสภาจัดเข้าระเบียบวาระประชุมเป็นเรื่องด่วน

ในการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญที่คณะกรรมการพิจารณาเสร็จแล้ว ให้สภาพิจารณาเริ่มต้นด้วยข้อร่างรัฐธรรมนูญ คำปรารภ แล้วพิจารณาเรียงตามลำดับมาตรา และให้อภิปรายได้เฉพาะถ้อยคำหรือข้อความที่ทำการแก้ไขเพิ่มเติม หรือที่ผู้แปรญัตติสงวนคำแปรญัตติ หรือที่กรรมการสงวนความเห็นไว้ ทั้งนี้ เว้นแต่ที่ประชุมจะได้ลงมติเป็นอย่างอื่น

เล่ม ๑๐๘ ตอนที่ ๑๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒ พฤษภาคม ๒๕๓๔

ข้อ ๑๐๘ เมื่อได้พิจารณาตามข้อ ๑๐๗ จนจบร่างแล้ว ให้รอเวลาไว้อย่างน้อยสามวัน แล้วให้สภาพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญทั้งร่างเป็นการสรุปอีกครั้งหนึ่ง และในการพิจารณาครั้งนี้ คณะกรรมาธิการหรือสมาชิกอาจเสนอขอแก้ไขเพิ่มเติมถ้อยคำได้ แต่จะขอแก้ไขเพิ่มเติมเนื้อความใหม่ได้ นอกจากเนื้อความที่เห็นว่ายังขัดแย้งกันอยู่ ทั้งนี้ เว้นแต่ที่ประชุมจะได้ลงมติเป็นอย่างอื่น

ข้อ ๑๐๘ เมื่อสภาได้พิจารณาตามข้อ ๑๐๘ เสร็จแล้ว ให้รอเวลาไว้ตามมาตรา ๑๑ แห่งธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักรต่อจากนั้น ให้สภาพิจารณาต่อไป เป็นวาระที่สาม

ภายใต้บังคับมาตรา ๑๑ แห่งธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร การพิจารณาในวาระที่สาม เป็นการลงมติว่าจะให้ความเห็นชอบในการนำร่างรัฐธรรมนูญขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย ให้ประกาศใช้หรือไม่

การพิจารณาในวาระนี้ไม่มีการอภิปราย

หมวด ๑๐

การรักษาระเบียบและความสงบเรียบร้อย

ข้อ ๑๐๐ ที่ประชุมสภาย่อมเป็นที่เคารพ ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการใดในที่ประชุมโดยขาดการวะหรือก่อกวนความสงบเรียบร้อยของที่ประชุม

ข้อ ๑๑๑ ผู้ใดฝ่าฝืนข้อบังคับนี้ ประธานมีอำนาจเตือน ห้ามปราม ให้ถอนคำพูด ห้ามพูด ให้กล่าวขอขมาในที่ประชุม หรือสั่งให้ออกไปจากที่ประชุมครั้งนั้นโดยมีหรือไม่มีกำหนดเวลาก็ได้

ในกรณีที่ประธานสั่งให้ผู้ใดออกจากที่ประชุม หากผู้นั้นขัดขืน ประธานมีอำนาจส่งสารวัตรรัฐสภา รองสารวัตรรัฐสภา หรือเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยให้นำตัวออกจากสถานที่ประชุม หรือออกไปให้พ้นบริเวณสภา

คำสั่งของประธานตามข้อนี้ ผู้ใดจะโต้แย้งมิได้

ข้อ ๑๑๒ การรักษาระเบียบและความสงบเรียบร้อยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบุคคลภายนอกที่จะเข้ามาในที่ประชุมสภาหรือบริเวณสภา หรือเข้าฟังการประชุมของสภา ตลอดจนมารยาทของบุคคลเช่นว่านั้น และการโฆษณาข้อความเกี่ยวกับการประชุมปรึกษาของสภา ให้เป็นไปตามระเบียบที่ประธานสภาวางไว้

หมวด ๑๑

การงดใช้ การตัดความ และการขอแก้ไขเพิ่มเติมข้อบังคับ

ข้อ ๑๑๓ ถ้าประธานขอปรึกษา หรือสมาชิกเสนอญัตติโดยมีสมาชิกรับรองไม่น้อยกว่าสามสิบคน ให้งดใช้ข้อบังคับข้อหนึ่งข้อใดทั้งหมดหรือบางส่วนเป็นการชั่วคราวเฉพาะกรณีและที่ประชุมลงมติเห็นชอบด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกที่มาประชุมก็ให้งดใช้ข้อบังคับข้อนั้นได้

เล่ม ๑๐๘ ตอนที่ ๑๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒ พฤษภาคม ๒๕๓๔

ข้อ ๑๑๔ ถ้ามีปัญหาที่จะต้องความข้อบังคับนี้ ให้เป็นอำนาจของสภาที่จะวินิจฉัย และเมื่อที่ประชุมได้ลงมติวินิจฉัยโดยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดที่มีอยู่ในวันประชุมเป็นประการใดแล้ว ให้ถือว่าคำวินิจฉัยนั้นเป็นเด็ดขาด

การขอให้ที่ประชุมวินิจฉัยตามวรรคหนึ่ง อาจกระทำได้โดยประธานขอปรึกษา หรือสมาชิกเสนอญัตติโดยมีสมาชิกรับรองไม่น้อยกว่าสามสิบคน

ข้อ ๑๑๕ การขอแก้ไขเพิ่มเติมข้อบังคับนี้ ต้องเสนอเป็นญัตติโดยมีสมาชิกรับรองไม่น้อยกว่าสามสิบคน

ญัตติแก้ไขเพิ่มเติมข้อบังคับให้ทำเป็นร่างข้อบังคับโดยแบ่งเป็นข้อ และต้องมีบันทึกหลักการและเหตุผลประกอบด้วย

การพิจารณาญัตติในข้อนี้ ให้นำข้อบังคับว่าด้วยการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติมาใช้บังคับโดยอนุโลม

หมวด ๑๒

การวินิจฉัยปัญหาตามมาตรา ๓๐ และมาตรา ๓๑ แห่ง

ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร

ข้อ ๑๑๖ ในกรณีมีปัญหาที่จะต้องวินิจฉัยตามมาตรา ๓๐ และมาตรา ๓๑ แห่งธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร ถ้าสมาชิกเป็นผู้เสนอต้องมีสมาชิกรับรองไม่น้อยกว่าสามสิบคน และเมื่อที่ประชุมได้

ลงมติวินิจฉัยโดยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิก
ทั้งหมดที่มีอยู่ในวันประชุมเป็นประการใดแล้ว ก็ให้ถือว่าคำวินิจฉัยนั้น
เป็นเด็ดขาด

บทเฉพาะกาล

ข้อ ๑๑๖ ข้อบังคับ^๕ ไม่กระทบถึงการใดที่ได้กระทำเสร็จไปแล้ว
ก่อนใช้ข้อบังคับ^๕ ส่วนการใดที่ยังกระทำค้างอยู่ ให้ดำเนินการต่อไปตาม
ข้อบังคับ^๕

ประกาศ ณ วันที่ ๑๕ เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๔

อุกฤษ มงคลนาวิน

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ